DOMSTOLENS DOM (anden afdeling)
23. oktober 1986 *

I sag 300/84,

angående en anmodning, som Raad van Beroep, Utrecht, i medfør af EØF-traktatens artikel 177 har indgivet til Domstolen for i den for nævnte ret verserende sag

A. J. M. Van Roosmalen, Postel (Belgien),

mod

Bestuur van de Bedrijfsvereniging voor de Gezondheid, Geestelijke en Maatschappelijke Belangen, Zeist (Nederlandene), ved direktionen,

at opnå en præjudiciel afgørelse vedrørende fortolkningen af EØF-traktatens artikler 52 og 53 samt af artiklerne 1 og 2 i Rådets forordning nr. 1408/71 af 14. juni 1971 om anvendelse af de sociale sikringsordninger på arbejdstagere og deres familiemedlemmer, der flytter inden for Fællesskabet (EFT 1971 II, s. 366), og artikel 2, stk. 4, i Rådets forordning nr. 1390/81 af 12. maj 1981 om udvidelse af forordning nr. 1408/71 til også at omfatte selvstændige erhvervsdrivende og deres familiemedlemmer (EFT L 143, s. 1),

har

DOMSTOLEN (anden afdeling)

sammensat af afdelingsformanden K. Bahlmann, dommerne F. Schockweiler og O. Due,

generaladvokat: M. Darmon
justitssekretær: P. Heim

* Processprog: Nederlandsk.

efter at der er afgivet indlæg af

— kongeriget Nederlandene ved fungerende secretaris-generaal i udenrigsministeriet E. F. Jacobs,

— Kommissionen for De europæiske Fællesskaber ved juridisk konsulent J. Griesmar, bistået af advokat F. Herbert, Bruxelles, under skriftvekslingen og ved R. Cornelissen som sagkyndig under den mundtlige forhandling,

på grundlag af retsmøderapporten, efter mundtlig forhandling den 27. februar 1986,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse den 23. april 1986,

afsagt følgende

DOM

1 Ved kendelse af 11. december 1984, indgået til Domstolen den 19. december s.å., har Raad van Beroep, Utrecht, i medfør af EØF-traktatens artikel 177 forelagt seks præjudicielle spørgsmål vedrørende fortolkningen af traktatens artikler 52 og 53 samt af en række bestemmelser i Rådets forordning nr. 1408/71 af 14. juni 1971 om anvendelse af de sociale sikringsordninger på arbejdstagere og deres familiemedlemmer, der flytter inden for Fællesskabet (EFT 1971 II, s. 366), som ændret ved Rådets forordning nr. 1390/81 af 12. maj 1981 om udvidelse af forordning nr. 1408/71 til også at omfatte selvstændige erhvervsdrivende og deres familiemedlemmer (EFT L 143, s. 1).

2 Disse spørgsmål blev rejst under en sag mellem A. J. M. van Roosmalen (herefter benævnt sagsøgeren i hovedsagen) og Bedrijfsvereniging voor de Gezondheid, Geestelijke en Maatschappelijke Belangen, Zeist (Nederlandene), ved direktionen (herefter benævnt sagsøgte i hovedsagen), vedrørende sidstnævntes afvisning af den af sagsøgeren i hovedsagen indgivne ansøgning om invalidepension i medfør af Algemene Arbeidsongeschiktheidswet (AAW — lov om almindelig uarbejdsdygtighed, Staatsblad 1975, nr. 674).

3 Som det fremgår af forelæggelseskendelsen, er sagsøgeren i hovedsagen, der er romersk-katolsk præst tilhørende Norbertiner-ordenen (også kaldet præmonstratenserordenen), nederlandsk statsborger, født i Oost-, West- en Middelbeers kommune, hvor han havde bopæl indtil december 1945. Da han herefter flyttede til Postel (Belgien), som ligger lige på den anden side af den belgisk-nederlandske grænse, for at studere ved et kloster tilhørende Norbertiner-ordenen, blev han slettet af folkeregisteret i ovennævnte kommune. I perioden 1955-1980 var han udsendt som missionær til Belgisk Congo, siden 1960 Zaire.

4 Under sin ferie i Nederlandene i 1977 og 1980 tilmeldte sagsøgeren i hovedsagen sig igen folkeregisteret i ovennævnte nederlandske kommune. Det bemærkes, at sagsøgeren under sit ophold i Zaire ikke skulle betale skat af løn eller anden indtægt i Nederlandene, mens han under sit ferieophold i Nederlandene skulle svare skat af de ydelser, som han fik udbetalt i henhold til Algemene Bijstandswet (ABW — Staatsblad 1963, nr. 284).

5 I 1977, under sin ferie i ovennævnte kommune, tegnede han en frivillig forsikring i henhold til artikel 77 i AAW, som trådte i kraft den 1. oktober 1976, til gunst for personer, som er beskæftiget i et udviklingsland. I henhold til loven omfatter forsikringen principielt enhver person, som har bopæl på kongeriget Nederlandenes område i Europa. AAW's artikel 77 bestemmer imidlertid, at ikke blot tidligere forsikrede, men også personer, som er fyldt 15 år, og som inden 1. oktober 1976 har haft bopæl i Nederlandene, kan indbetale bidrag for de perioder, for hvilke de ikke er forsikrede, såfremt de tager ophold i et udviklingsland — herunder Zaire — for dér at udøve en beskæftigelse. Ifølge artikel 13 i Koninklijk Besluit af 19. november 1976 (Stb. 622), som er udstedt til gennemførelse af AAW's artikel 77, omfatter muligheden for at tegne en frivillig forsikring i henhold til AAW også personer, som den 1. oktober 1976 allerede var beskæftiget i et udviklingsland, og som efter at være fyldt 15 år har haft bopæl i Nederlandene.

6 Efter at have pådraget sig en invaliderende sygdom i Zaire vendte sagsøgeren i hovedsagen i marts 1981 tilbage til Oost-, West- en Middelbeers kommune, hvor han med virkning fra 12. januar 1982 modtog invalidepension fra sagsøgte i hovedsagen i henhold til AAW. Efter at have fået kendskab til, at sagsøgeren i

hovedsagen havde taget fast bopæl i Postel den 2. juli 1982, besluttede sagsøgte i hovedsagen ved afgørelse af 8. december 1982 at stille udbetalingen af disse ydelser i bero med virkning fra 1. december 1982 med den begrundelse, at sagsøgeren i hovedsagen ikke opfyldte opholdskravet i henhold til artikel 10 i ovennævnte Koninklijk Besluit af 19. november 1976.

7 Bestemmelsen lyder således:

»1. Enhver, som anses for forsikret, har som undtagelse fra lovens artikel 6 først ret til ydelser for uarbejdsdygtighed, når han her i landet i en uafbrudt periode på 52 uger har været uarbejdsdygtig, og hvis han efter denne periode fortsat er uarbejdsdygtig.

2. Såfremt det kan godtgøres over for Bedrijfsvereniging, at uarbejdsdygtigheden indtrådte inden den dag, den, som anses for forsikret, igen bosatte sig i landet, har han ret til tildeling af ydelser for uarbejdsdygtighed, når han i nævnte tidsrum har været uarbejdsdygtig i en uafbrudt periode på 52 uger, og hvis han fortsat er uarbejdsdygtig, idet det yderligere gælder, at ydelserne først kan tildeles med virkning fra den dag, da han igen bosatte sig i landet.«

8 Sagsøgeren i hovedsagen anlagde sag til prøvelse af ovennævnte afgørelse ved Raad van Beroep, Utrecht, nærede alvorlig tvivl om, hvorvidt dette opholdskrav var i overensstemmelse med fællesskabsretten, og derfor ved kendelse af 11. december 1984 forelagde Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»1) Er det i strid med artikel 52 eller 53 i traktaten om oprettelse af EØF eller andre fællesskabsretlige bestemmelser, at der ifølge en EØF-medlemsstats lovbestemmelser, hvorefter medlemsstatens borgere har mulighed for frivilligt at forsikre sig mod de økonomiske følger af uarbejdsdygtighed, som opstår under beskæftigelse i et udviklingsland uden for EØF, som supplerende betingelse for retten til ydelser af kontrolhensyn stilles krav om, at den forsikrede efter forsikringsbegivenhedens indtræden skal have haft bopæl eller opholdssted i netop denne medlemsstat i en uafbrudt periode på 52 uger, inden der

erhverves ret til ydelser, uden at bopæl eller opholdssted i en anden medlemsstat efter forsikringsbegivenhedens indtræden kan ligestilles med bopæl eller opholdssted i førstnævnte medlemsstat?

2) Skal de i artikel 1, litra a ii), i forordning nr. 1408/71 fastsatte kriterier, som omfatter de i bilag I nævnte kriterier, ligeledes anvendes for at afgøre, om en person inden for rammerne af en social sikringsordning for samtlige indbyggere 'udøver lønnet virksomhed eller selvstændig virksomhed', jfr. artikel 1, litra a iv), eller har denne formulering en anden selvstændig betydning og i bekræftende fald hvilken?

3) Omfatter begrebet 'selvstændig', jfr. bl. a. artikel 1, litra a ii), i forordning nr. 1408/71, også personer, som inden for rammerne af en social sikringsordning for samtlige indbyggere kan støtte ret til ydelser på arbejdsindtægter, som ikke i henhold til national lov anses for indtægter fra tjenesteydelser eller selvstændig virksomhed?

4) Omfatter begrebet 'selvstændig', jfr. bl. a. artikel 1, litra a ii) i forordning nr. 1408/71, eller begrebet 'selvstændig virksomhed', jfr. artikel 1, litra a iv), også personer, som inden for rammerne af en ordning for samtlige indbyggere udøver en beskæftigelse, hvad enten denne er omfattet af ordningen for fortsat frivillig forsikring eller ikke, selv om disse personer ikke i henhold til national lov anses for arbejdstagere eller selvstændige, men, for så vidt angår den frivillige forsikring, nyder samme beskyttelse som de 'virkelige' arbejdstagere og selvstændige?

5) Skal en lovbestemt ordning, som omfatter områder uden for EØF, anses for 'lovgivning' i den i artikel 2 i forordning nr. 1408/71 anførte betydning? Såfremt spørgsmålet besvares bekræftende, betyder det da, at arbejdstagere eller selvstændige, som udelukkende har været omfattet af denne lovgivning på grund af virksomhed uden for EØF's område, har ret til beskyttelse efter forordning nr. 1408/71?

6) Såfremt der ifølge en national lovbestemmelse ikke tildeles ydelser, fordi den pågældende ikke har været uarbejdsdygtig i den pågældende medlemsstat i en uafbrudt periode på 52 uger, er der da tale om, at en ydelse ikke har været fastsat på grund af bopæl, jfr. artikel 2, stk. 4, i forordning nr. 1390/81?

Skal det foregående spørgsmål besvares anderledes, såfremt 'uarbejdsdygtig i den pågældende medlemsstat' opfattes således, at den pågældende skal have haft bopæl i medlemsstaten?«

9 Ved beslutning af 26. november 1985 har Domstolen henvist sagen til anden afdeling.

10 Den nederlandske regering og Kommissionen for De europæiske Fællesskaber har indgivet skriftlige indlæg til Domstolen.

11 Den forelæggende ret har stillet en række spørgsmål, idet den i det væsentlige ønsker afgjort, om en opholdsklausul som forudsætning for tildeling af invalidepension under de i sagen foreliggende omstændigheder er forenelig med fællesskabsretten. For at tage stilling til dette punkt, som er omfattet af det første og det sjette spørgsmål, er det nødvendigt først at behandle de forhold, som er nævnt i det andet og det femte spørgsmål, og som vedrører definitionen af begreberne »selvstændig erhvervsdrivende« og »lovgivning«, jfr. bestemmelserne i forordning nr. 1408/71, som ændret ved forordning nr. 1390/81.

12 Vedrørende de anfægtede nederlandske bestemmelser, de faktiske omstændigheder samt parternes anbringender og argumenter henvises til retsmøderapporten. Disse omstændigheder omtales derfor kun i det følgende, såfremt det på de enkelte punkter er nødvendigt for forståelsen af Domstolens argumentation.

Definitionen af begrebet »selvstændig erhvervsdrivende« (andet-fjerde spørgsmål)

13 Den forelæggende ret ønsker afgjort, om begrebet »selvstændig erhvervsdrivende«, jfr. forordning nr. 1408/71, som ændret ved forordning nr. 1390/81, omfatter personer, som ikke er bundet af en arbejdskontrakt og ikke udøver selvstændigt erhverv eller driver en selvstændig virksomhed, men som udøver en eller anden beskæftigelse, for hvilken de oppebærer indtægter, for at kunne tage stilling til, om en præst, som ikke modtager løn fra sin orden, men hvis underhold dækkes af hans sognebørn, er omfattet af dette begreb.

14 Den forelæggende ret har her bemærket, at ifølge nederlandsk skatteret omfatter begrebet »arbejdsindtægter« indtægter fra arbejde i samfundets økonomiske liv, hvorved der tilstræbes økonomisk gevinst, eller hvorved en sådan efter samfundets almindelige økonomiske regler med rimelighed kan forventes.

15 Den nederlandske regering har her anført, at begrebet »selvstændig erhvervsdrivende«, for så vidt angår Nederlandene og i overensstemmelse med punkt I i bilag I til den nævnte forordning, må forstås som »enhver person, der har en beskæftigelse eller et erhverv, hvor der ikke foreligger en arbejdskontrakt«. Det kan således ikke kræves, at de indtægter, som den pågældende oppebærer, hidrører fra udførelsen af en arbejdskontrakt, driften af en virksomhed eller udøvelsen af et selvstændigt erhverv, jfr. den nationale lovgivning. Begrebet omfatter derfor også personer, som inden for rammerne af en socialsikringsordning oprettet for samtlige indbyggere, uanset hvilken beskæftigelse de udøver, kan tegne en frivillig forsikring, selv om de ikke i den nationale lovgivnings forstand kan betragtes som arbejdstagere eller selvstændige erhvervsdrivende.

16 Regeringen har imidlertid anført, at selv om der ikke i den nederlandske lovgivning om socialsikring skelnes mellem forskellige kategorier af forsikrede, sondres der i visse tilfælde i henhold til AAW, ved fastsættelse af supplerende betingelser for at erhverve ret til ydelser, mellem frivilligt forsikrede og lovpligtigt forsikrede.

17 Også Kommissionen er af den opfattelse, at udtrykket »selvstændig erhvervsdrivende« ikke kan begrænses til personer, som driver en virksomhed eller udøver et selvstændigt erhverv, jfr. den nationale lovgivning, men snarere omfatter enhver person, som i henhold til den for samtlige indbyggere gældende socialsikringsordning har ret til ydelser som følge af indtægter fra arbejde i samfundets økonomiske liv, hvorved der tilstræbes økonomisk gevinst, eller hvorved en sådan efter samfundets almindelige økonomiske regler med rimelighed kan forventes.

18 For så vidt angår fortolkningen af begrebet »selvstændig erhvervsdrivende«, bemærkes indledningsvis, at bestemmelserne i forordning nr. 1408/71, udstedt til gennemførelse af traktatens artikel 51, oprindelig kun omfattede »arbejdstagere«.

Ifølge Domstolens faste praksis skal dette begreb ikke henføres under medlemsstaternes nationale ret, men under fællesskabsretten og fortolkes vidt under hensyntagen til artikel 51's formål, nemlig at bidrage til i videst muligt omfang at sikre vandrende arbejdstageres frie bevægelighed, hvilket er et af Fællesskabets grundlæggende principper.

19 Når henses til, at princippet om den frie bevægelighed for personer ikke blot er begrænset til arbejdstagere, men også omfatter selvstændige erhvervsdrivende i forbindelse med fri etableringsret og fri udveksling af tjenesteydelser, og at det for at gennemføre et af Fællesskabets formål er nødvendigt at koordinere de for selvstændige erhvervsdrivende gældende socialsikringsordninger, har Rådet ved ovennævnte forordning nr. 1390/81 generelt udvidet forordning nr. 1408/71's anvendelsesområde til at omfatte selvstændige erhvervsdrivende og deres familiemedlemmer.

20 Da forordning nr. 1390/81 er udstedt til gennemførelse af de samme formål som forordning nr. 1408/71, har den til formål at yde »selvstændige erhvervsdrivende« samme sociale beskyttelse som arbejdstagere, og begrebet bør derfor fortolkes vidt.

21 For så vidt angår navnlig definitionen af begrebet »selvstændig erhvervsdrivende«, bemærkes, at ifølge artikel 1, litra a iv), i forordning nr. 1408/71, som ændret ved forordning nr. 1390/81, omfatter begrebet enhver person, der, som sagsøgeren i hovedsagen, er frivilligt forsikret, når den pågældende »udøver... selvstændig virksomhed«. For så vidt angår personer, der er tvungent forsikret henvises der i denne forbindelse i artikel 1, litra a ii), enten til sikringsordningens »administrations- eller finansieringsmetode« eller, subsidiært, til »definitionen i bilag I« til forordningen. Ifølge bilagets punkt I, litra I), som udelukkende vedrører Nederlandene, forstås der ved selvstændig erhvervsdrivende i henhold til ovennævnte bestemmelse »enhver person, der har en beskæftigelse eller et erhverv, hvor der ikke foreligger en arbejdskontrakt«.

22 Det fremgår heraf, at inden for rammerne af en frivillig socialsikringsordning for arbejdstagere, selvstændige erhvervsdrivende eller samtlige indbyggere, er begrebet »selvstændig erhvervsdrivende« kendetegnet ved den beskæftigelse, som en person udøver eller har udøvet, og der ikke er tale om en hvilken som helst beskæftigelse, men udelukkende om en erhvervsmæssig beskæftigelse. Når henses til, at dette begreb nødvendigvis må fortolkes vidt, kan det imidlertid ikke kræves, at den selv-

stændige erhvervsdrivende modtager et vederlag som direkte modydelse for sit arbejde. Det er tilstrækkeligt, at han i forbindelse med sit arbejde modtager ydelser, som sætter ham i stand til helt eller delvis at sikre sit underhold, selv om ydelserne — som i det foreliggende tilfælde — tilvejebringes af personer, som en som missionær udsendt præst virker for.

23 Følgelig skal det forelagte spørgsmål besvares således, at begrebet »selvstændig erhvervsdrivende«, jfr. artikel 1, litra a iv), i forordning nr. 1408/71, som ændret ved forordning nr. 1390/81, omfatter personer, som ikke er bundet af en arbejdskontrakt og ikke udøver selvstændigt erhverv eller driver en selvstændig virksomhed, men som udøver eller har udøvet en erhvervsmæssig beskæftigelse, for hvilken de modtager midler, hvorved de helt eller delvis kan dække deres daglige fornødenheder, selv om midlerne tilvejebringes af personer, som en som missionær udsendt præst virker for.

Begrebet »lovgivning« (femte spørgsmål)

24 Med dette spørgsmål ønsker den forelæggende ret afgjort, om en national socialsikringsordning, der — som den nederlandske AAW — omfatter personer, der helt eller delvis udøver eller har udøvet beskæftigelse uden for Fællesskabet, skal anses for »lovgivning«, jfr. artikel 2 i forordning nr. 1408/71.

25 Den nederlandske regering har anført, at forordning nr. 1408/71 ikke har til formål at begrænse den nationale lovgivnings geografiske anvendelsesområde, og at bestemmelserne således også gælder for områder uden for Fællesskabet. Selv arbejdstagere, som udelukkende har været undergivet lovgivningen på grund af beskæftigelse udøvet uden for Fællesskabet, er således principielt omfattet af forordningens personkreds. Hvis lovgivningen udtrykkeligt forudsætter ophold på et område inden for Fællesskabet, kan den imidlertid ikke påberåbes af en sådan arbejdstager.

26 Kommissionen har gjort gældende, at det forhold, at en national lovgivning om social sikring indeholder mulighed for at tegne forsikring på grundlag af en beskæftigelse udøvet i tredjeland og giver ret til tilsvarende sociale ydelser, er tilstrækkeligt til, at de forsikrede er omfattet af forordning nr. 1408/71's anvendel-

sesområde. Følgelig finder forordning nr. 1408/71 også anvendelse på modtagere af ydelser, som udbetales i henhold til en medlemsstats lovgivning, og som vedrører en EF-borgers beskæftigelse, der udelukkende udøves uden for Fællesskabets område.

27 Det bemærkes indledningsvis, at artikel 1, litra j), første led, i forordning nr. 1408/71 indeholder følgende definition af begrebet »lovgivning«:

»[I denne forordning] betyder udtrykket 'lovgivning' i forhold til enhver medlemsstat bestående og fremtidige love, administrative forskrifter, vedtægtsmæssige bestemmelser og alle andre gennemførelsesregler vedrørende de i artikel 4, stk. 1 og 2, nævnte sociale sikringsgrene eller sikringsordninger«.

28 Som Domstolen har udtalt i dom af 31. marts 1977 (Bozzone, 87/76, Sml. s. 687), omfatter denne meget vide definition alle typer af medlemsstaternes ved lov, administrativt eller vedtægtsmæssigt fastsatte foranstaltninger og må fortolkes således, at den omfatter samtlige nationale foranstaltninger på det pågældende område.

29 Når henses hertil, er det væsentligste kriterium ved fastlæggelsen af rækkevidden af dette begreb ikke det sted, hvor den erhvervsmæssige beskæftigelse har været udøvet, men derimod arbejdstagerens tilknytning til en medlemsstats socialsikringsordning, i henhold til hvilken han har tilbagelagt forsikringsperioder, uanset det sted hvor han har udøvet eller udøver sin erhvervsmæssige beskæftigelse.

30 Da det afgørende kriterium for anvendelsen af forordning nr. 1408/71 er den forsikredes tilknytning til en medlemsstats socialsikringsordning, er det uden betydning, om den forsikrede udelukkende har udøvet beskæftigelse uden for EF-medlemsstaternes område.

31 Det forelagte spørgsmål skal derfor besvares således, at nationale lovbestemmelser om social sikring, som også omfatter personer, der helt eller delvis udøver eller har udøvet beskæftigelse uden for Fællesskabet, skal anses for »lovgivning«, jfr. artikel 2 i forordning nr. 1408/71.

Bopælskravet (første og sidste spørgsmål)

32 Med disse spørgsmål ønsker den forelæggende ret afgjort, om traktatens bestemmelser og artikel 2, stk. 4, i forordning nr. 1390/81 finder anvendelse på en socialsikringsinstitutions afslag på en anmodning om ydelser ved invaliditet med den begrundelse, at den forsikrede ikke forud har haft opholdssted eller bopæl i den pågældende medlemsstat i en uafbrudt periode af en vis varighed.

33 Den nederlandske regering har anført, at forordning nr. 1390/81 blot udvider forordning nr. 1408/71's anvendelsesområde til at omfatte selvstændige erhvervsdrivende, uden at disse herved tillægges større rettigheder end dem, der gælder for arbejdstagere, og for så vidt angår sidstnævnte, er formålet med artikel 94 i forordning nr. 1408/71 ikke generelt at ophæve nationalitets- eller bopælskravet, men udelukkende sidestilling af bopælsperioder for allerede erhvervede ydelser. Følgelig kan hverken denne bestemmelse eller artikel 2 i forordning nr. 1390/81 anvendes på et bopælskrav som det her omhandlede, da det er en forudsætning for at opnå ret til ydelser.

34 Regeringen har yderligere gjort gældende, at ovennævnte bestemmelser kun finder anvendelse på ydelser, som ikke var fastsat, eller som var stillet i bero inden den 1. juli 1982, da forordning nr. 1390/81 trådte i kraft, mens den anfægtede afgørelse blev truffet efter denne dato.

35 Kommissionen er derimod af den opfattelse, at ophævelsen af bopælskravene ikke blot bevirker, at den forsikrede bevarer retten til at modtage de ydelser, der allerede er erhvervet ret til, men også, at man ikke kan nægte ham retten til at erhverve sådanne ydelser, alene fordi han har bopæl på en anden medlemsstats område end den, hvor den institution, som det påhviler at udrede ydelsen, er beliggende.

36 Der bemærkes først, at formålet med artikel 2, stk. 4, i forordning nr. 1390/81, hvorefter

»enhver ydelse, som på grund af den pågældendes nationalitet eller bopæl ikke har været fastsat eller har været suspenderet, ... på den pågældendes begæring [skal] fastsættes eller udredes på ny fra denne forordnings ikrafttræden...«,

er at sikre, at de personer, som er omfattet af forordningens anvendelsesområde, modtager de socialsikringsydelser, hvis fastsættelse var blevet dem nægtet, eller hvis udbetaling — efter fastsættelsen — var stillet i bero, fordi den forsikrede var udlænding eller havde bopæl uden for den pågældende medlemsstat.

37 Den fremgår heraf, at bopæl eller opholdssted i en anden medlemsstat sidestilles med bopæl eller opholdssted i den berørte medlemsstat.

38 For så vidt angår navnlig retsvirkningen af ophævelsen af bopælsbestemmelserne, bemærkes, at artikel 10, stk. 1, i forordning nr. 1408/71 bestemmer:

»Kontantydelser ved invaliditet..., hvortil der er erhvervet ret efter lovgivningen i en eller flere medlemsstater, kan, medmindre andet er bestemt i denne forordning, ikke nedsættes, ændres, stilles i bero, inddrages eller beslaglægges som følge af, at den berettigede er bosat i en anden medlemsstat end den, hvori den institution, som det påhviler at udrede ydelsen, er beliggende.«

39 Domstolen har i dommene af 7. november 1973 (Smieja, 51/73, Sml. s. 1213) og af 10. juni 1982 (Camera, 92/81, Sml. s. 2213) fastslået, at bestemmelsen skal fremme arbejdskraftens frie bevægelighed ved at beskytte dem mod de tab, som kan opstå som følge af, at de flytter fra en medlemsstat til en anden. Domstolen har i ovennævnte dom af 10. juni 1982 yderligere fremhævet, at det fremgår af dette princip, at den pågældende ikke blot bevarer sin ret til at modtage »pension og andre ydelser, som han har erhvervet ret til i medfør af lovgivningen i en eller flere medlemsstater, selv efter at have taget bopæl i en anden medlemsstat, men ligeledes at han ikke kan nægtes en sådan ret, udelukkende fordi han ikke har bopæl på området i den stat, hvori den institution, som det påhviler at udrede ydelsen, er beliggende«.

40 Når henses til ikrafttrædelsesdatoen for forordning nr. 1390/81, som udvidede ovennævnte bestemmelse til også at omfatte selvstændige erhvervsdrivende, kan disse i henhold til forordningens artikel 2, stk. 1, først påberåbe sig ovennævnte bestemmelse fra den 1. juli 1982, for så vidt angår ydelser, der er erhvervet ret til i henhold til national lovgivning.

41 Det forelagte spørgsmål skal derfor besvares således, at artikel 2, stk. 4, i forordning nr. 1390/81 finder anvendelse, såfremt en socialsikringsinstitution nægter at udbetale ydelser ved invaliditet med den begrundelse, at den forsikrede ikke forud har haft opholdssted eller bopæl i den pågældende medlemsstat i en uafbrudt periode af en vis varighed. Den forsikrede kan dog kun påberåbe sig bestemmelsen med virkning fra 1. juli 1982.

Sagens omkostninger

42 De udgifter, der er afholdt af kongeriget Nederlandenes regering og af Kommissionen for De europæiske Fællesskaber, som har afgivet indlæg for Domstolen, kan ikke godtgøres. Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den nationale domstol, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger.

På grundlag af disse præmisser

kender

DOMSTOLEN (anden afdeling)

vedrørende de spørgsmål, der er forelagt af Raad van Beroep, Utrecht, ved kendelse af 11. december 1984, for ret:

1) **Begrebet »selvstændig erhvervsdrivende«, jfr. artikel 1, litra a iv), i forordning nr. 1408/71, som ændret ved forordning nr. 1390/81, omfatter personer, som ikke er bundet af en arbejdskontrakt og ikke udøver selvstændigt erhverv eller driver en selvstændig virksomhed, men som udøver eller har udøvet en erhvervsmæssig beskæftigelse, for hvilken de modtager midler, hvorved de helt eller delvis kan dække deres daglige fornødenheder, selv om midlerne tilvejebringes af personer, som en som missionær udsendt præst virker for.**

2) **Nationale lovbestemmelser om social sikring, som også omfatter personer, der helt eller delvis udøver eller har udøvet beskæftigelse uden for Fællesskabet, skal anses for »lovgivning«, jfr. artikel 2 i forordning nr. 1408/71.**

3) **Artikel 2, stk. 4, i forordning nr. 1390/81 finder anvendelse, såfremt en socialsikringsinstitution nægter at udbetale ydelser ved invaliditet med den begrundelse, at den forsikrede ikke forud har haft opholdssted eller bopæl i den pågældende medlemsstat i en uafbrudt periode af en vis varighed. Den forsikrede kan dog kun påberåbe sig bestemmelsen med virkning fra 1. juli 1982.**

Bahlmann Schockweiler Due

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 23. oktober 1986.

P. Heim
Justitssekretær

K. Bahlmann
Formand for anden afdeling